

Analyse Plannen van Aanpak TruStone Initiatief

Analyse van de maatschappelijke organisaties binnen het TruStone Initiatief.

Met dank aan Tara Scally, adviseur business & human rights.

Januari 2024

Colofon

Titel:

Analyse Plannen van Aanpak TruStone Initiatief
Analyse van de maatschappelijke organisaties binnen het TruStone Initiatief.

Datum: januari 2024

Gepubliceerd door:

ActionAid Nederland, ACVBIE, Arisa, CNV, FNV, WSM

De maatschappelijke organisaties die deelnemen aan TruStone ondersteunen bedrijven bij het realiseren van hun verplichtingen aangaande IMVO. Daarin geven zij praktische ondersteuning door bijvoorbeeld het uitvoeren van risicoanalyses in productielanden en het faciliteren van contact tussen bedrijven en maatschappelijke organisaties in die landen. De maatschappelijke organisaties kijken ook kritisch naar de voortgang die van bedrijven verwacht mag worden

Met dank aan Tara Scally, adviseur business & human rights.

Inhoud

Inhoud	3
Introductie	4
1. Beleid	7
2. Analyses van keten, gebruikte materialen product en inkoop/bedrijfsproces	9
3. Actieplan; voorkomen, verminderen, herstellen/compenseren.....	13
4. Monitoring en verificatie; vaststellen van verbeteringen	15
5. Communicatie en rapportage	16
6. Toegang tot herstel en verhaal	17
Conclusies en aanbevelingen	18
Reactie TruStone secretariaat	20

Introductie

Natuursteen wordt gewonnen en verwerkt onder omstandigheden waarbij er regelmatig sprake is van schending van mensen- en arbeidsrechten en waarbij het milieu wordt geschaad. Verscheidende onderzoeken¹ laten zien dat werkomstandigheden vaak zwaar, ongezond en onveilig zijn. Een deel van de arbeiders werkt op informele basis waardoor ze geen aanspraak maken op sociale zekerheidsvoorzieningen. Vakbonden zijn nauwelijks aanwezig en het recht om te organiseren en collectief te onderhandelen staat onder druk.

In het Initiatief TruStone werken Nederlandse en Vlaamse bedrijven uit de natuursteensector samen met de Nederlandse en Vlaamse overheid, NGO's en vakbonden om tot concrete verbeteringen te komen voor benadeelden.

Wanneer de importeurs natuursteen uit risicolanden² importeren dienen zij een plan van aanpak op te stellen. Daarin vertellen zij welke risico's ze in kaart hebben gebracht en wat ze doen om deze risico's te verminderen. De maatschappelijke organisaties betrokken bij TruStone³ hebben voor het derde jaar deze plannen van aanpak geanalyseerd. De analyse laat voortgang en knelpunten zien en licht goede voorbeelden uit. De maatschappelijke organisaties presenteren ook aanbevelingen bedoeld om bij te dragen aan het uiteindelijke doel van het Initiatief TruStone: het realiseren van concrete verbeteringen voor groepen die negatieve gevolgen ervaren.

Methodologie

Dit jaar publiceerden de bedrijven die vanaf de start van het convenant aangesloten zijn voor de derde keer een plan van aanpak. In het derde jaar van het TruStone Initiatief waren 20 Nederlandse importeurs en 5 Nederlandse verwerkers en 13 Vlaamse importeurs en 1 Vlaamse verwerker aangesloten bij TruStone.⁴

Het plan van aanpak is gepubliceerd van 25 bedrijven. Van één bedrijf is geen plan van aanpak gepubliceerd omdat ze per 1 oktober 2023 het lidmaatschap van TruStone hebben opgezegd: Michel Oprey & Beisterveld. Eén bedrijf heeft niet tijdig de documenten kunnen indienen Marmertafel. Bij twee bedrijven is de implementatie van *due diligence* vertraagd: Vandix en BMB. Twee bedrijven (Petrumus en Steenwerck) importeren niet uit risicolanden en hoeven derhalve geen plan van aanpak te publiceren. Twee bedrijven zijn nog geen volledig verslagjaar aangesloten (Ackermans Natuursteen en Vossen Natuursteen).

Bedrijven stellen hun plannen van aanpak op volgens een vast format. Het secretariaat van TruStone beoordeelt de inspanningen van bedrijven aan de hand van het [beoordelingskader](#), op basis van de plannen van aanpak en aanvullende vertrouwelijk verstrekte informatie.

Het beoordelingskader maakt voor aangesloten bedrijven inzichtelijk hoe de jaarlijkse beoordeling van hun inspanningen plaatsvindt en geeft bedrijven ook inzicht welke stappen zij kunnen nemen en op

1 Zie bijvoorbeeld: TruStone: <https://www.imvoconvenanten.nl/nl/natuursteen/initiatief/-/media/22DBC8E8FC604ACFBE5C1622B6FD92B9.ashx>; <https://www.imvoconvenanten.nl/nl/natuursteen/initiatief/-/media/C5D86EA180FF40F580DB4BDD4DA2990C.ashx>; <https://www.imvoconvenanten.nl/nl/natuursteen/initiatief/-/media/96B0A63687B645D89FCC9F7266BFCC55.ashx>; <https://www.imvoconvenanten.nl/nl/natuursteen/initiatief/-/media/2F078648A5644C9AAE400660C1EAAF46.ashx> en Arisa: <https://arisa.nl/wp-content/uploads/BetweenARockAndAHardPlace.pdf> en <https://arisa.nl/wp-content/uploads/TheDarkSitesOfGranite.pdf>.

² Risicolanden zijn volgens TruStone alle landen buiten de Europese Economische Ruimte (alle EU-landen plus IJsland, Liechtenstein en Noorwegen).

³ Vakbonden ACVBIE, CNV en FNV en NGO's: ActionAid, Arisa en WSM.

⁴ Informatie aangeleverd door het secretariaat van TruStone.

welke vlakken zij nog voortgang moeten boeken. De inhoud van het beoordelingskader is gebaseerd op de teksten van het Initiatief TruStone en de daarin aangehaalde internationale richtlijnen. Deze richtlijnen zijn de *UN Guiding Principles for Business and Human Rights* (UNGPs), de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen (hierna: OESO-richtlijnen), en de arbeidsnormen van de internationale arbeidsorganisatie (ILO).

De analyse van de maatschappelijke organisaties volgt het format van de plannen van aanpak en het onderliggende beoordelingskader. Het template voor de analyse is gebaseerd op het beoordelingskader met enkele toevoegingen, te weten 1) heeft het bedrijf een (eigen) klachtenmechanisme, 2) gebruikt en/of verwijst het bedrijf naar producten van TruStone, 3) voortgang over de jaren heen. Daarnaast zijn de websites en publiekelijk toegankelijke IMVO-documenten van de deelnemende bedrijven bekeken.

De analyse van de maatschappelijke organisaties is geen herhaling van de beoordeling door het secretariaat. De plannen van aanpak worden niet op individueel niveau beoordeelt. Op basis van alle publiek beschikbare plannen van aanpak identificeren we op welke terreinen voortgang wordt geboekt en waar er noodzaak is tot extra inspanningen.

Het TruStone secretariaat maakt voor haar beoordeling gebruik van informatie die door bedrijven vertrouwelijk is versterkt. De maatschappelijke organisaties betrokken bij TruStone hebben geen toegang tot deze vertrouwelijke informatie. Dat geldt ook voor externe belanghebbenden en geïnteresseerden. Voor deze analyse is uitsluitend gebruik gemaakt van publiek beschikbare informatie. Het gebruik van enkel publiek beschikbare informatie opgesteld door de bedrijven brengt enige beperkingen met zich mee. Zo is het vaak niet mogelijk om beweringen van bedrijven te controleren en blijft het vaak onduidelijk of beleidsaanpassingen en verbetermaatregelen tot daadwerkelijke verbetering leiden voor arbeiders in de productieketen.

In deze analyse worden goede voorbeelden uitgelicht die als inspiratie kunnen dienen voor andere bedrijven. Ook tekortkomingen worden benoemd en geïllustreerd door voorbeelden. De maatschappelijke organisaties doen suggesties voor verbetering. Deze suggesties gaan soms verder dan de verplichtingen binnen het TruStone convenant en zijn bedoeld om bedrijven te stimuleren volgende stappen te zetten. De OESO-Richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen en de VN Principes voor Bedrijfsleven en Mensenrechten zijn hierbij leidend.

De uitkomsten van de analyse zijn uiteengezet in dit rapport. In de volgende secties worden de inzichten uit de analyse per *due diligence* stap gepresenteerd. Per stap worden de vereisten uit het beoordelingskader genoemd, de bevinding uit de analyse en een korte conclusie. Op basis van de analyse worden conclusies getrokken en aanbevelingen aan de maatschappelijke organisaties gedaan.

De analyse is voor publicatie voorgelegd aan het secretariaat van TruStone en alle bedrijven die deelnemen aan TruStone. Het secretariaat van TruStone stuurde een reactie in die integraal is opgenomen aan het einde van het rapport. Twee bedrijven (Arte en B&S Natuursteen) stuurden reacties in. Waar relevant, zijn deze reacties verwerkt.

Conclusies:

De volgende conclusies kunnen uit de analyse getrokken worden:

- Er is een positieve ontwikkeling te zien op het gebied van beleidsontwikkeling. Bijna alle bedrijven hebben een (standaard) gedragscode met daarin alle prioritaire TruStone thema's. Enkele bedrijven hebben publiekelijk toegankelijk IMVO-beleid. Daar kan verder op gebouwd worden, zodat meer bedrijven een eigen IMVO-beleid ontwikkelen.

- Bedrijven zijn bezig meer inzicht te krijgen in de keten, zowel het in kaart brengen van de productielocaties (verwerkingsfabrieken, groeves en mijnen) als het identificeren van arbeidsrechten- en mensenrechtenrisico's in de keten. Bedrijven maken hier stappen in.
- Slechts een minderheid van de bedrijven beschrijft concreet hoe het werkt aan het voorkomen of aanpakken van (potentiële) misstanden in hun productieketen. Doelen die gesteld worden om negatieve impacts aan te pakken en de wijze waarop men dit wil doen, blijven vaak nog abstract. Dit hoeft niet te betekenen dat bedrijven geen concrete stappen zetten. Echter, de plannen van aanpak en de informatie beschikbaar op de websites van de bedrijven geven hier weinig informatie over.
- De meeste bedrijven zetten vooral in op verbetering bij de eerste toeleveringsschakel; de verwerkingsfabrieken. Dieper de keten in, op het niveau van groeves en mijnen lijken inspanningen vooralsnog beperkt.
- Weinig bedrijven geven blijk inzicht te hebben in hoe de eigen inkooppraktijken bijdragen aan negatieve impacts in de productieketen en daar waar nodig, inkoopbeleid en -praktijk aan te passen.
- Bijna alle bedrijven communiceren op hun website over TruStone en/of IMVO-inspanningen. Enkele bedrijven publiceren IMVO-rapportages.
- Het betrekken van stakeholders, waaronder belanghebbenden en rechthebbenden en de organisaties die hen vertegenwoordigen en/ of ondersteunen, is een belangrijk aspect in alle stappen van het due diligence proces. Binnen TruStone worden bedrijven en maatschappelijke organisaties bij elkaar gebracht. Via de gezamenlijke projecten binnen TruStone en activiteiten gefaciliteerd door de maatschappelijke organisaties komen bedrijven in contact met maatschappelijke organisaties in productielanden. Buiten deze gezamenlijke projecten, lijkt contact met stakeholders uit het maatschappelijk middenveld, met name in productielanden, beperkt.
- Het onderwerp 'evaluatie' wordt meer belicht in de plannen van aanpak ten opzichte van vorig jaar. De informatie blijft echter beperkt en de meeste bedrijven lijken niet structureel te evalueren.
- Bijna alle bedrijven hebben een verwijzing naar TruStone's klachtenmechanisme in de gedragscode of op de website opgenomen.
- De risicoanalyses, stakeholder dialoog, gezamenlijke projecten en het klachtenmechanisme zijn praktische handreikingen aan bedrijven om het IMVO-beleid van bedrijven te versterken. Een grote groep maakt hier gebruik van.

1. Beleid

Beoordelingskader

1.1 Het formuleren van een internationaal MVO-beleid

1.2 Het integreren van internationaal MVO in de bedrijfsvoering

Bevindingen

- Veel bedrijven hebben een kort beleidsstatement op hun website geplaatst en verwijzen daarnaast veelal naar een gedragscode. In een IMVO-beleidsdocument laat een bedrijf zien aan welke internationale mensenrechten, arbeidsrechten en milieunormen het zich committeert en wat het bedrijf doet om zorg te dragen voor naleving van deze standaarden binnen het eigen bedrijf en in de waardeketen. Een gedragscode zet uiteen wat een bedrijf verwacht van haar leveranciers op het gebied van naleving van internationaal erkende mensenrechten, arbeidsrechten en milieunormen. Gangbaar is dat een gedragscode wordt gebaseerd op het IMVO-beleid.
 - De volgende bedrijven hebben een meer uitgewerkt IMVO-beleid op hun website staan: [Arte di Granito](#), [Dekker Zevenhuizen](#), [Jetstone](#), [Den Hollandsche](#).
 - Andere bedrijven hebben wellicht ook een uitgewerkt IMVO-beleid maar hebben dit niet publiek beschikbaar gemaakt. Aan deze bedrijven is de aanbeveling om het IMVO-beleid beschikbaar te maken op de website.
 - De volgende bedrijven hebben geen gedragscode op hun website: Kuiters natuursteen (verwijst naar de nieuwe website waarop dit binnenkort beschikbaar zal zijn) en Kemie (lid sinds 2022). Tuinmaterialen Meynen (geeft in het plan van aanpak aan de gedragscode enkel via mail te verspreiden dus de inhoud kan niet gecontroleerd worden).
- De overgrote meerderheid van de bedrijven gebruikt de Engelstalige gedragscode gebaseerd op een standaardtekst van TruStone. Een enkeling heeft de gedragscode in het Nederlands op de website staan. Het is positieve ontwikkeling dat de overgrote meerderheid van de bedrijven de gedragscode van TruStone gebruikt.
- In bijna alle gevallen, worden de prioritaire TruStone thema's in de gedragscode genoemd. Waar landrechten en leefomgeving vorig jaar niet in alle gevallen expliciet benoemd werd, is dat dit jaar vaak opgelost. Vrijheid van vereniging is bij twee bedrijven (Rots Maatwerk en Van den Ban) onbenoemd gebleven. Deze twee bedrijven adresseren dat thema overigens wel in hun Plan van Aanpak.
- Ook wordt het klachtenmechanisme vaak genoemd in de gedragscode
- De aangesloten bedrijven zijn bezig met het delen van het IMVO-beleid/gedragscode met zakelijke relaties, maar hebben nog niet al hun zakelijke relaties geïnformeerd.
- Over het algemeen geven de bedrijven weinig informatie over of en hoe ze het gesprek met leveranciers aangaan over de onderwerpen uit de gedragscode. Een aantal bedrijven geeft wat meer concrete informatie over hoe de gedragscode met leveranciers besproken wordt. Dit soort informatie kan andere bedrijven helpen in het ontwikkelen van een aanpak Voorbeelden hiervan zijn:
 - Nibo Stone beschrijft in haar Plan van Aanpak dat het MVO-beleid en de gedragscode periodiek met leveranciers besproken worden. Het ondertekenen van de gedragscode is een voorwaarde voor samenwerking met leveranciers. Het bedrijf streeft ernaar om binnen drie maanden na bestelling van een proefcontainer tot overeenstemming te komen met de leverancier over de naleving van de gedragscode. Lukt dat niet, dan zal Nibo Stone uiteindelijk de relatie beëindigen. Nibo Stone geeft aan zo'n acht keer per jaar met leveranciers te videobellen. Daarnaast onderhoudt het bedrijf contact via

whatsapp, we-chat en email. Nibo Stone zegt baat te hebben bij het videobellen; dat maakt het contact persoonlijker.

- Tuinmateriaal Meynen: Dit bedrijf stelt zichzelf als doel om alle leveranciers persoonlijk te bezoeken en de gedragscode tijdens een persoonlijk bezoek te bespreken.
- Veel plannen van aanpak missen gegevens over de informatieverstrekking over IMVO aan medewerkers van de aangesloten bedrijven. Hierover is daardoor moeilijk een conclusie te trekken. Waar dit wel is opgegeven, zijn vaak nog niet alle medewerkers (volledig) geïnformeerd maar zijn de bedrijven hier wel mee bezig.
 - Jetstone geeft aan dat het medewerkers op verschillende manier informeert over het IMVO-beleid: via de interne opleiding Jetstone Academy, presentaties van de directie, beeldkrant, medewerkerskrant, IMVO-jaarverslag en teamoverleggen.
- Bedrijven geven beperkt informatie over de frequentie en inhoud van evaluaties omtrent hun IMVO-beleid.

Conclusie

Er is een positieve ontwikkeling te zien op het gebied van beleidsontwikkeling. Bijna alle bedrijven hebben een (standaard) gedragscode met daarin alle prioritaire TruStone thema's en enkele bedrijven hebben publiekelijk toegankelijk IMVO-beleid. Daar kan verder op gebouwd worden, zodat meer bedrijven een eigen IMVO-beleid ontwikkelen en niet alleen op de standaard gedragscode leunen.

2. Analyses van keten, gebruikte materialen product en inkoop/bedrijfsproces

Beoordelingskader

2.1: Het maken van een overzicht van de productieketen

2.2: Het in kaart brengen van risico's en/of negatieve gevolgen in de productieketen

2.3: Het prioriteren van risico's en/of negatieve gevolgen

Bevindingen

- Bedrijven spannen zich in om de herkomst van ingekocht materiaal te traceren en ketens in kaart te brengen. Bedrijven vragen leveranciers om informatie over groevelocaties aan te leveren. Ook geven verschillende bedrijven aan dat men tijdens bezoeken aan productielanden productielocaties willen verifiëren. Zo stelt Rots Maatwerk zichzelf als doel om in 2023 verwerkingsfabrieken en groeves in China te bezoeken.
- Het merendeel van de bedrijven maakt niet duidelijk welk percentage van ingekocht materiaal afkomstig is uit risicolanden; hoe inkoopvolumes gespreid zijn over de verschillende landen en met hoeveel leveranciers zij in de verschillende landen werken. Dit maakt het lastig om te bepalen hoe de inspanningen zich verhouden tot de omvang van de productieketen. Hoewel het geen verplichting binnen TruStone is, kunnen bedrijven een extra stap zetten door meer inzicht in hun productieketens te verschaffen. Dat kan bijvoorbeeld door aan te geven hoe inkoopvolumes verspreid zijn over verschillende productielanden en met hoeveel leveranciers per land men werkt.
- In enkele plannen werd enige informatie gevonden over spreiding van inkoopvolumes over verschillende productielanen. Voorbeelden zijn:
 - VietBlueStone geeft aan dat 90% van de import afkomstig is uit Vietnam en India en dat daarom de focus voor de aanpak van IMVO-issues op deze landen ligt.
 - Dekker Zevenhuizen geeft aan dat 80% van het inkoopvolume uit India komt.
- Volgens de afspraken binnen TruStone moeten bedrijven na drie jaar inzicht hebben in ten minste 75 procent van de groeves waar de natuursteen is gewonnen en in 100 procent van de fabrieken waar de materialen zijn verwerkt. De meeste bedrijven geven aan nog geen volledig inzicht te hebben in de herkomst van de ingekochte natuursteen maar te streven naar meer inzicht. Meer concrete informatie, zoals bijvoorbeeld welk percentage van groeves en fabrieken in kaart is gebracht, mist echter vaak. Een aantal bedrijven vormt hierop een positieve uitzondering:
 - Den Hollandsche geeft aan 75% inzicht te hebben in de groeves. Het bedrijf geeft ook per land nadere informatie: In India zijn alle groeves in kaart gebracht. In China lukt dat nog niet volgens het bedrijf. De fabrieken in China zijn wel bekend.
 - Stone NV geeft aan 75% van de groeves in kaart te hebben.
 - Kerasom geeft aan het overzicht van de productieketen compleet te hebben maar nog niet bij alle groeves op locatie te zijn geweest.
 - Stone Consulting geeft aan dat alle groeves en fabrieken in 2022 in kaart zijn gebracht, op de website wordt een overzicht gegeven van de herkomst (op land niveau) van diverse producten. In sommige gevallen worden ook namen van de leveranciers genoemd.
 - Hoogenberg stelt dat zij van de Chinese materialen de oorsprong weten, van andere materialen weten zij dat niet.
 - Dekker geeft aan dat de groeves in India in kaart zijn gebracht.

- Enkele bedrijven geven aan tegen welke obstakels ze aanlopen bij het in kaart brengen van de productieketen en hoe ze van plan zijn het inzicht in de keten te vergroten. Deze informatie kan nuttig zijn voor andere bedrijven.
 - Omdat informatieverstrekking [door leveranciers] over gps-coördinaten moeizaam tot stand komt wil Nibo Stone productielocaties bezoeken en tijdens deze bezoeken de gps-coördinaten registreren: “Alle groevegebieden zijn in het verleden bezocht doch indertijd is geen rekening gehouden met mogelijke registratie van gps-coördinaten. Bij een vervolg bezoek in het land van herkomst zal de locatie in kaart gebracht worden. Tot die tijd zijn we afhankelijk van informatieverstrekking vanuit de landen zelf”.
 - Ook Den Hollandsche Gedenktekens & Cuperus Gedenken geeft aan dat, met name in China, het niet eenvoudig is om alle productielocaties te herleiden: “De keten in China is zeer ontransparant omdat natuursteen ingekocht wordt op blokkenmarkten waarbij gedetailleerde herkomstgegevens meestal niet beschikbaar zijn. We gaan deelnemen aan training ‘risicoanalyse’ voor inkoop van natuursteen in China.”
- Bedrijven zeggen vrijwel allemaal te streven naar meer inzicht in de potentiële en daadwerkelijke negatieve impacts in de keten.
- Bedrijven beschrijven risico’s vaak per land. Een aantal bedrijven noemt risico’s per regio, dit betreft dan vaak Rajasthan in India.
- Bedrijven hebben veelal risico’s in de eerste toeleveringsschakel (verwerkingsfabrieken) in kaart gebracht. Inzicht op mensenrechten- arbeidsrechten en milieurisico’s in diepere schakels van de keten (mijnen, groeves) lijkt beperkt.
- Een aantal bedrijven stelt dat er sociale audits worden uitgevoerd om risico’s in de keten in kaart te brengen. Arte, Dekker Zevenhuizen, Den Hollandsche/ Cuperus, Jetstone, Kerasom, Maris en Westvlaams Tegelhuis noemen specifiek Xertifix in het plan van aanpak. Stone noemt zowel Xertifix als ASK. Het is meestal niet duidelijk bij hoeveel productielocaties dergelijke audits plaatsvinden en welke schakels van de productieketen meegenomen worden. Ook is niet altijd duidelijk of audits zich beperken tot verwerkingsfabrieken of dat dergelijke controles ook in de groeves en mijnen plaatsvinden waar het risico op negatieve impacts in het algemeen groter is.
 - Een positieve uitzondering is Dekker. Het bedrijf heeft doelstellingen opgenomen m.b.t. auditen van groeves. Het bedrijf wil “alle groeves auditen die 50% van het volume doen”.

Hoewel audits een onderdeel kunnen vormen van due diligence volgens de UNGPs en OESO-richtlijnen, kan het geen volledige invulling geven aan de verantwoordelijkheden die bedrijven hebben. Daarnaast zijn er een aantal intrinsieke beperkingen verbonden aan social compliance audits waar bedrijven zich bewust van zouden moeten zijn (zie box 1).

- Weinig bedrijven hebben aandacht voor de potentiële negatieve impact die hun eigen inkooppraktijken kunnen hebben op omstandigheden in fabrieken of groeven. Te denken valt aan (onbetaalde) overuren door werkdruk, lage lonen of onveilige werkomstandigheden door bijvoorbeeld druk op snelle levertijden en lage prijzen.

Twee bedrijven gaan wel in op de impact van de eigen inkooppraktijken:

- B&S noemt levertijden als een risico. Het bedrijf zegt tijdig te bestellen en in overleg met de producent en klant te kijken wat mogelijk is. Het in kaart brengen van de eigen inkooppraktijken is van groot belang omdat late levering druk kan plaatsen op de leverancier en hiermee op de werknemers. B&S geeft aan dat de levertijden druk kunnen leggen op arbeidsomstandigheden en leefbaar loon. Onderdeel van de oplossing is dat het bedrijf ‘een eerlijke prijs tracht te betalen’.
- Tuinmateriaal Meynen schrijft in haar plan: “trading maatschappij uitschakelen om beter inzicht te krijgen in de productiebedrijven en herkomst”. Het verkorten van ketens kan een manier zijn om inzicht in de productieketen te vergroten. We zien de

aanpak van Meynen van direct contact met leveranciers als een goed voorbeeld waardoor meer mogelijkheden worden gecreëerd om problemen te bespreken en aan te pakken.

- Corruptie is een veelvoorkomend probleem in de natuursteensector dat weinig bedrijven op hun radar lijken te hebben. Twee bedrijven vormen hierop een uitzondering:
 - Hoogenberg noemt corruptie wel als risico in haar plan van aanpak. Het bedrijf geeft aan dat een leverancier in China te maken heeft gehad met corruptie van de lokale overheid. Het is goed dat dit op de radar is gekomen van het bedrijf en dat lokale ondersteuning is ingeschakeld.
 - Ook Kemie noemt corruptie als risico (in Zimbabwe). Het bedrijf geeft aan samen met andere TruStone deelnemers mee te doen aan een project waarin een aanpak ontwikkeld zal worden om landrechten, corruptie en arbeidsomstandighedenrisico's terug te dringen.
- In bijna alle plannen van aanpak staat dat bedrijven prioriteren op basis van ernst en waarschijnlijkheid, maar niet hoe men dit doet of wat het resultaat hiervan is.
- De risicoanalyses die door maatschappelijke organisaties worden gefaciliteerd, worden door 20 bedrijven genoemd in de plannen van aanpak. Vorig jaar werd dit door 12 bedrijven genoemd.
- Bij de bedrijven die inzicht geven in specifieke risico's komen de volgende thema's het vaakst voor:
 - Veiligheid en gezondheid
 - Vakbondsvrijheid/vrijheid van vereniging
- Stakeholders in productielanden, waaronder maatschappelijke organisaties en vakbonden, kunnen een belangrijke rol spelen bij risicoanalyses en de ontwikkeling van een verbeteraanpak. Via de stakeholderdialogen die TruStone organiseert wordt contact tussen organisaties in productielanden en bedrijven gefaciliteerd. Daarnaast geven een paar plannen van aanpak blijk van individueel contact tussen bedrijven en lokale stakeholders:
 - Arte werkt samen met MV Foundation in India om kinderarbeid in de keten terug te dringen
 - Brachot benoemt contact met Manjari in Rajasthan m.b.t het registreren van arbeiders voor het E-Shram systeem⁵.

Box 1: de beperkingen van sociale audits

Bedrijven maken veelal gebruik van social compliance audits om risico's en daadwerkelijke misstanden te identificeren. Al jarenlang wordt er door maatschappelijke organisaties⁶ gewezen op de tekortkomingen en structurele wefffouten van deze audits.

Tijdens een audit moet er in korte tijd een heel scala aan onderwerpen doorgenomen worden middels documentinspecties, visuele inspecties en interviews. Interviews met werknemers zijn vaak kort, vinden plaats op de werkvloer, vaak onder toezicht van management. Hierdoor zijn dit soort audits niet geschikt om

⁵ Een systeem waar informele arbeiders zich kunnen registreren en zo in aanmerking kunnen komen voor bepaalde sociale zekerheidsvoorzieningen.

⁶ Zie bijvoorbeeld Clean Clothes Campaign, "Fig leaf for fashion – How social auditing protects brands and fails workers", 2019 < <https://cleanclothes.org/file-repository/figleaf-for-fashion.pdf/view>>; European Center for Constitutional and Human Rights, Brot für die Welt and MISEREOR, "Human rights fitness of the auditing and certification industry? A cross-sectoral analysis of current challenges and possible responses", 2021, ECCHR_BfdW_MIS_AUDITS_EN.pdf; Anti-slavery International, "The inadequacies of social auditing: why we need worker-led solutions", February 2022, < <https://www.antislavery.org/social-auditing-inadequate-why-we-need-worker-led-solutions/>>

complexe en gevoelige problemen zoals dwangarbeid, kinderarbeid en seksuele intimidatie naar boven te krijgen.

Door de 'pass-of-fail' benadering worden bedrijven die audits ondergaan eerder gestimuleerd om misstanden te verbergen dan open kaart te spelen. De auditingbenadering gaat voorbij aan het feit dat inkopende bedrijven zelf via hun prijs- en inkoopbeleid een bijdrage leveren aan arbeidsrechtenschendingen. Het is belangrijk dat bedrijven die gebruik maken van audits de resultaten bespreken met hun leverancier en samen werken aan verbeteringen. Daarnaast is het goed als auditrapporten openbaar zijn en beschikbaar zijn voor arbeiders en stakeholders bij dezelfde fabriek of groeve. Het zou ook goed zijn als bedrijven het gesprek aangaan met auditinginitiatieven als er vragen of onduidelijkheden zijn of als zij verbeter suggesties hebben. Audits kunnen een onderdeel zijn van due diligence beleid maar dienen altijd aangevuld te worden met andere activiteiten zoals bredere risicoanalyses en consultatie met (lokale) stakeholders.

Conclusie

Bedrijven zetten stappen in het verkrijgen van ketentransparantie en de identificatie van potentiële en daadwerkelijke negatieve impacts. De maatschappelijke organisaties betrokken bij TruStone moedigen bedrijven aan om meer gedetailleerde informatie over het aantal leveranciers in hoog-risicolanden en het percentage van fabrieken, groeves en mijnen dat in kaart is gebracht te delen. Een deel van de bedrijven heeft inzicht in de risico's per land, enkelen op regioniveau, dit betreft dan Rajasthan, India. Bedrijven worden aangemoedigd om risico's en daadwerkelijke negatieve impacts die in de eigen keten geconstateerd zijn te delen. Bedrijven maken gebruik van de risicoanalyses die in het kader van TruStone zijn uitgevoerd.

3. Actieplan; voorkomen, verminderen, herstellen/compenseren

Beoordelingskader

3.1: Het formuleren of bijstellen van doelstellingen op basis van de geprioriteerde risico's en/of negatieve gevolgen

3.2: Het formuleren of bijstellen van acties op basis van de geformuleerde doelstellingen

Bevindingen

- Bedrijven noemen vaak één of meerdere landen, één of een paar risico's/impacts en dat ze dit willen aanpakken dan wel bespreken met leveranciers. Concreter wordt het vaak niet in de plannen van aanpak, uitzonderingen daargelaten. De volgende bedrijven beschrijven concrete verbeteracties:
 - Den Hollandsche/ Cuperus doet mee aan het collectieve project 'sociale dialoog in Zuid-India'. Het bedrijf beschrijft dat het met een leverancier werkt aan het bevorderen van de sociale dialoog. Als eerste stap zal er een *worker committee* ingesteld worden en er wordt gewerkt aan het op gang brengen van een structurele dialoog tussen medewerkers en het management van de fabriek. Dit proces wordt ondersteund door een lokale vakbond in Tamil Nadu.
 - Tuinmateriaal Meynen schrijft dat het vorig jaar prioriteit heeft gegeven aan een probleem rond migrantenwerkers in China. "Ons actiepunt om wooneenheden te realiseren is gerealiseerd en hebben we nu afgevoerd".

Box 2: verbeteren van huisvesting – Tuinmateriaal Meynen

Het jaarverslag van TruStone geeft meer informatie over de aanpak van Tuinmateriaal Meynen:

In de omgeving van de fabriek in Noordoost China werken veel mensen die afkomstig zijn van het platteland in Midden-China. In de buurt van de fabriek is voor hen geen betaalbare huisvesting beschikbaar. Om die reden hadden de werknemers een tentenkamp opgeslagen. Wij vonden die situatie schrijnend. Het was onhygiënisch en met de koude winters in het gebied ook erg gevaarlijk. Samen met andere fabrieken in de omgeving hebben we daarom studio's laten neerzetten. De werknemers kunnen daarmee beschikken over goede huisvesting en schoon sanitair.

- Arte beschrijft per land een thema of meer thema's om mee aan de slag te gaan en een bijbehorende actie zoals het terugdringen van kinderarbeid middels een gebiedsgerichte aanpak in India en het informeren van migrantenarbeiders over hun rechten middels trainingen.
- Sommige bedrijven hebben doelstellingen op middelen, niet zozeer op een risico zelf, zoals Dekker doelstellingen op transparantie en audits heeft.
- Een aantal bedrijven heeft stappen gemaakt wat betreft het specificeren van risico's. Jetstone werd vorig jaar aanbevolen om concreter te communiceren. Nu heeft het bedrijf per land thema's aangegeven die prioriteit hebben en daar doelstellingen/acties aan verbonden. Ook StoneBase kreeg dit advies en heeft concrete doelstellingen geformuleerd.
- Risicoanalyses worden door 20 bedrijven genoemd, de stakeholder dialogen die binnen TruStone worden georganiseerd worden door 15 bedrijven⁷ genoemd.

⁷ B&S, Dekker, Den Hollandsche, Hoogenberg, J. Visser, Kerasom, Stonebase, Bauma, Brachot, Maris, Stone NV, Tuinmaterialen Meynen, Vandix, VietBlueStone, Westvlaams Tegelhuis.

- Een aantal bedrijven lijkt dezelfde doelstellingen op te nemen in het jaarplan als vorig jaar. Het is niet altijd duidelijk of dit een voorzetting is van een effectief project of dat de actie van vorig jaar was uitgesteld:
 - Van den Ban gaf vorig jaar aan met Chinese fabrieken en groeves een veiligheidsplan op te willen stellen en werknemers te willen betrekken bij gesprekken over de arbeidsomstandigheden. Dit jaar staat dit weer in het plan van aanpak. De leveranciers waar zij vorig jaar bij afnamen hadden een dergelijk plan en dit blijft een continu evaluatiepunt, zo stelt het bedrijf.
 - Kerasom gaf vorig jaar aan, naast deelname aan risico analyses/projecten in India en China, deskresearch een werkbezoek te gaan doen in Turkije. Dit jaar is dit weer opgenomen in het plan van aanpak en staat het 'on hold' omdat de afname uit Turkije afneemt.
- Voor maatschappelijke organisaties is het onduidelijk in hoeverre TruStone bedrijven inkopen bij dezelfde leveranciers⁸. Wat opvalt is dat in geen van de plannen van aanpak benoemd wordt dat bedrijven in gezamenlijkheid risico's en daadwerkelijke schendingen aanpakken bij gedeelde leveranciers. Wel zijn er verschillende bedrijven die deelnemen aan collectieve projecten.

Conclusie

Bedrijven specificeren de potentiële en daadwerkelijke negatieve impacts regelmatig per land en soms specifieker per thema. Doelstellingen worden echter vaak niet uitgesplitst op korte, middellange en lange termijn en acties zijn vrijwel nooit SMART geformuleerd. Enkele bedrijven zijn concreet begonnen met het aanpakken van negatieve impacts. Hierbij wordt in veel gevallen gebruik gemaakt van TruStone's middelen zoals stakeholder dialogen of risicoanalyses.

⁸ Dit betreft informatie waarover in het convenant is afgesproken dat die niet wordt gedeeld.

4. Monitoring en verificatie; vaststellen van verbeteringen

Beoordelingskader

4.1 Het evalueren van de effectiviteit van genomen internationaal MVO-maatregelen

Bevindingen

- De meeste bedrijven geven aan te gaan evalueren, maar de meeste bedrijven hebben hier geen noemenswaardige toelichting bij gegeven.
- Enkele bedrijven, zoals VietBlueStone en Westvlaams Tegelhuis, geven aan nog niet jaarlijks te evalueren.
- Een aantal bedrijven geeft aan gebruik te maken van audits bij de evaluatie.
 - Maris Natuursteen stelt dat Xertifix monitort en dat Maris Xertifix monitort.
 - Dekker Zevenhuizen stelt dat het na audits de aanbevelingen wil opvolgen en dat dit tot daadwerkelijke verbeteringen in de fabriek en de groeves moet leiden. Het is goed dat het bedrijf de auditrapporten bespreekt en opvolgt met leveranciers.
 - Den Hollandsche/Cuperus noemt audits als één van de evaluatie middelen, naast gesprekken met fabriekseigenaren en driemaandelijks overleg met het TruStone secretariaat.
- Stakeholder betrokkenheid bij de evaluatie wordt door weinig bedrijven genoemd.
 - Diverse bedrijven maken gebruik van de stakeholder dialoog van TruStone in Rajasthan maar noemen geen andere betrokkenheid van stakeholders.
 - Arte beschrijft dat het belanghebbenden betreft bij het monitoren en evalueren van de voortgang van genomen maatregelen om arbeidsrechtenrisico's terug te dringen. Daarbij worden groeve-eigenaren, medewerkers en lokale NGOs geraadpleegd alsook auditrapporten. De voortgang wordt besproken tijdens regelmatige bezoeken aan productielocaties.

Conclusie

De meeste bedrijven geven aan te evalueren. Grote variatie lijkt te bestaan tussen de frequentie en diepgang van de evaluaties. Op een paar uitzonderingen na, zou de evaluatie frequenter en gestructureerder aangepakt kunnen worden. De teksten in de plannen van aanpak zijn minimaal en laten niet zien hoe men concreet invulling wil geven aan dit onderdeel. Stakeholderbetrokkenheid bij evaluaties lijkt, op de dialoog in Rajasthan na, erg laag.

5. Communicatie en rapportage

Beoordelingskader

5.1: Het extern rapporteren over uw *due diligence*.

Bevindingen

- De meeste bedrijven hebben in meer of mindere mate informatie op hun website staan over IMVO.
 - Kuiters Natuursteen heeft geen enkele informatie over IMVO of TruStone op de website. Ook de gedragscode is niet gepubliceerd. Stone Consultancy heeft geen IMVO-informatie. Wel een link genaamd 'TruStone code of conduct' op de homepage.
 - Een aantal bedrijven zijn relatief uitgebreid over IMVO, zoals [Arte di Granito](#), [Maris Natuursteen](#), [Jetstone](#) en [Stone NV](#). [Dekker](#) heeft een MVO rapport, deze kan men ontvangen na het opgeven van een emailadres.
- Een meerderheid van de bedrijven noemt het voornemen om de communicatierichtlijnen van TruStone te volgen.
- Arte en Jetstone hebben een IMVO Jaarverslag over het jaar 2022 gepubliceerd⁹.
- Een aantal bedrijven geeft aan via social media te communiceren, zoals B&S.

Conclusie

Bijna alle bedrijven zijn met communicatie bezig op hun website en enkele ook met MVO-rapportages. De communicatie is vaak nog beperkt tot informatie over beleid en deelname aan TruStone. Bedrijven publiceren weinig over geïdentificeerde potentiële en daadwerkelijke negatieve impacts in de keten en de wijze waarop het wordt aangepakt. Er is weinig tot geen communicatie gezien die in ernstige mate afwijkt van de UNGPs en OESO-richtlijnen. Bedrijven zeggen aan te willen sluiten bij de communicatierichtlijnen van TruStone, maar dit is vooralsnog niet altijd terug te zien.

Box 3: bedrijven die hun TruStone lidmaatschap hebben opgezegd

Per 1 oktober 2022 hebben twee Nederlandse en één Vlaams bedrijf hun lidmaatschap opgezegd. Het gaat om Kayden Stone (nu Kerna Luxury Stones), Deventer steenhouwerij en Van den Bossche tegels. Deze bedrijven hebben aangegeven dat voor hun inkoop situatie deelname aan TruStone niet langer meerwaarde had¹⁰.

Ook Michel Oprey & Beisterveld (MO-B), een van de grootste natuursteenimporteurs van Nederland, is sinds 1 oktober 2023 niet langer deelnemer aan het TruStone initiatief. Met name de opzegging van MO-B is een adering voor het convenant. Niet alleen betreft het een van de grootste importeurs van natuursteen in de Benelux, het is ook een belangrijke leverancier voor veel TruStone bedrijven. MO-B heeft een sectie 'Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen' op haar website. Echter, nadat het bedrijf het TruStone lidmaatschap heeft opgezegd heeft het, terecht, alle informatie over TruStone weggehaald. Er is geen informatie te vinden over MO-B's IMVO-beleid.

Kerna Luxury Stones (voorheen Kayden Stone) en Van den Bossche publiceren evenmin informatie over IMVO op de website¹¹. Deventer Steenhouwerij heeft geen website en daarmee geen publiek beschikbare IMVO-informatie.

⁹ Arte website: <https://www.artegroep.nl/wp-content/uploads/2023/06/Arte-duurzaamheidsverslag-2022-web.pdf> en [IMVO-Jaarverslag-2022.pdf \(jetstone.nl\)](#)

¹⁰ TruStone jaarrapportage 2021-2022 < <https://www.imvoconvenanten.nl/-/media/imvo/files/natuursteen/jaarrapportage-trustone-2021-2022.pdf>>

¹¹ Website Van den Bossche: <https://www.tegel.be/>

6. Toegang tot herstel en verhaal

Beoordelingskader

6.1: Het gebruiken van een klachten-mechanisme

Bevindingen

- Alle bedrijven op een na (Kemie) hebben een verwijzing naar TruStone's klachtenmechanisme en communiceren dit via hun website en/of gedragscode. Kemie (in 2022 aangesloten) geeft aan voornemens te zijn om over het klachtenmechanisme te communiceren. Kuiters Natuursteen geeft aan het klachtenmechanisme via de gedragscode kenbaar te maken maar deze staat niet online dus is niet te verifiëren.
- In sommige gevallen geven bedrijven ook hun eigen contactgegevens met de optie om anoniem een melding te doen.
- Bedrijven hebben het klachtenmechanisme vaak op een Nederlandstalige website staan in een Engelstalige gedragscode. Dit is door de taalbarrière voor (mogelijk) benadeelden uit productielanden moeilijk te vinden. Het voldoet daarom niet aan de toegankelijkheidseisen van de OESO-richtlijnen en UNGPs. Een aantal uitzonderingen:
 - Een aantal bedrijven, zoals, Stonebase en Van der Ban zegt het klachtenmechanisme onder de aandacht te brengen bij leveranciers maar geeft niet aan hoe dit zal gebeuren. Maris geeft aan dat het klachtenmechanisme bij elk werkbezoek opnieuw onder de aandacht wordt gebracht. Dit zijn goede eerste stappen maar betekent nog niet dat werknemers daadwerkelijk zijn geïnformeerd.
 - Jetstone heeft de webpagina over IMVO vertaald in diverse talen¹² en linkt vervolgens naar de Engelstalige gedragscode waarin het klachtenmechanisme wordt uitgelegd.
 - Kuiters Natuursteen geeft aan leveranciers te stimuleren om eigen lokale klachtenmechanismen op te zetten. Het is niet duidelijk hoe dit zich verhoudt tot het klachtenmechanisme van TruStone.
- Het onder de aandacht brengen van het klachtenmechanisme beperkt zich vaak tot leveranciers. Het is onduidelijk hoe degenen voor wie het klachtenmechanisme bedoeld is – arbeiders, gemeenschappen – op de hoogte worden gesteld. Slechts enkele bedrijven geven aan het mechanisme zelf onder de aandacht te brengen van belanghebbenden. Hoe dit precies aangepakt zal worden (i.v.m. taalbarrières en toegang tot de doelgroep) wordt niet gespecificeerd. Zo geeft Nibo Stone aan dat het vermelden van de klachtenprocedure alleen niet voldoende is: “Uiteraard zijn niet alle arbeiders bij alle toeleveranciers op de hoogte van het klachtenmechanisme en als ze het wel zijn dan durven ze misschien niet altijd een melding te doen. Wij zijn daarom ook in gesprek met leveranciers en lokale organisaties om het belang van het klachtenmechanisme duidelijk te maken”. Ook Stonebase geeft aan dat er meer moet gebeuren om te zorgen dat arbeiders op de hoogte zijn van het mechanisme.

Conclusie

Bijna alle bedrijven hebben een verwijzing naar TruStone's klachtenmechanisme. Echter, de toegankelijkheid kan nog verbeterd worden in lijn met de UNGPs en OESO-richtlijnen. Dit is niet enkel een taak van de aangesloten bedrijven. De verschillende partijen binnen TruStone kunnen hier een bijdrage aan leveren. Ook is het vaak onduidelijk wanneer en hoe het klachtenmechanisme onder de aandacht wordt gebracht van leveranciers en andere belanghebbenden.

¹² Engels, Nederlands, Duits, Zweeds en Spaans.

Conclusies en aanbevelingen

Dit is de derde analyse van plannen van aanpak van de maatschappelijke organisaties betrokken bij TruStone. De maatschappelijke organisaties zien vooruitgang ten opzichte van de voorgaande jaren. Bedrijven zijn zichtbaar bezig met het ontwikkelen en implementeren van beleid en maatregelen om milieuschade, mensenrechtenschendingen en arbeidsrechtenschendingen in de keten tegen te gaan. Bedrijven maken voortgang met het traceren van de herkomst van ingekocht materiaal en met het in kaart brengen van risico's en daadwerkelijke schade voor mens en milieu. Bedrijven gaan in toenemende mate het gesprek aan met leveranciers over IMVO-thema's. Via gezamenlijke projecten – binnen en buiten TruStone – en stakeholderdialogen werkt een deel van de bedrijven concreet aan het verbeteren van omstandigheden in de productieketen.

De maatschappelijke organisaties zien de volgende verbeterpunten:

- Een groot deel van de bedrijven heeft geen publiek beschikbare IMVO-beleidsverklaring. Het lijkt erop dat een gedragscode als beleid wordt gezien. Dit is echter onvoldoende vanuit de UNGPs en OESO-richtlijnen bezien. Beleid beschrijft hoe *due diligence* wordt geïmplementeerd en een gedragscode beschrijft op basis daarvan de verwachtingen van zakelijke relaties. Het beoordelingskader van TruStone beschrijft dat een IMVO-beleidsverklaring doorgaans bestaat uit de volgende elementen:
 1. Een algemene intentie/verbinding om bij het zaken doen oog te hebben voor de effecten op mens en milieu.
 2. Een verwijzing naar de relevante bronnen/verdragen zoals de universele VN Verklaring over de rechten van de mens, de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de ILO-conventies.
 3. Een gedeelte waarin de intentie om zich in te spannen voor internationaal MVO en duurzaam ketenbeheer verder is uitgewerkt.
 4. Een gedeelte waarin kort wordt aangegeven hoe de beleidsverklaring wordt geïmplementeerd en wie daarbij betrokken is.
- Bedrijven specificeren de potentiële en daadwerkelijke negatieve impacts regelmatig per land en soms specifiek per thema. De specifieke koppeling met de eigen productieketen wordt zelden gemaakt.
- Uit de plannen van aanpak ontstaat het beeld dat risico's en daadwerkelijke misstanden dieper de keten in, voorbij de eerste toeleverancier, nog beperkt worden aangepakt.
- Het aanpakken van potentiële en daadwerkelijke risico's en impacts door bedrijven komt in beperkte mate aan de orde in de plannen van aanpak. Informatie in de plannen van aanpak is vaak beperkt:
 - Doelen worden niet opgesplitst in kort-, midden- of lange termijn.
 - Acties worden niet SMART geformuleerd.
- Er lijkt nog weinig te worden geëvalueerd in lijn met de UNGPs en OESO-richtlijnen:
 - Evaluaties worden vaak niet gestructureerd of regelmatig aangepakt.
 - Stakeholder betrokkenheid bij evaluaties is zeer beperkt en leunt voornamelijk op bestaande initiatieven van TruStone.
- Rapportage over IMVO van bedrijven is beperkt. Communicatie beperkt zich meestal tot informatie op de website en dit betreft dan met name de gedragscode en/of deelname aan TruStone. In sommige gevallen wordt informatie gegeven over het IMVO-beleid.
- Informatie over het klachtenmechanisme van TruStone wordt door bijna alle bedrijven genoemd op de website dan wel de gedragscode. Echter, de informatie over het klachtenmechanisme is niet altijd toegankelijk, in lijn met de OESO-richtlijnen en UNGPs.

Belangrijke groepen – arbeiders in de verschillende productieschakels – zijn onvoldoende op de hoogte van het klachtenmechanisme.

De conclusies leiden tot de volgende aanbevelingen aan het secretariaat van TruStone:

- Complimenteer de aangesloten bedrijven op gemaakte vordering.
- Identificeer de belangrijkste ontwikkelpunten op basis van de uitkomsten van deze analyse. Een aantal suggesties volgt hieronder.
- Bespreek in de stuurgroep hoe om te gaan met bedrijven die twee jaar lang achterblijven met de implementatie van *due diligence*.
- Ga met partijen in gesprek over de plan van aanpak template die nu gebruikt wordt door bedrijven. Er mag meer informatie van bedrijven verwacht worden over hoe zij *due diligence* uitvoeren.
- Ga door met het geven van zinvolle praktische ondersteuning die aansluit bij de behoeften van bedrijven.

De conclusies leiden tot de volgende aanbevelingen aan bedrijven:

- Concrete informatie over belemmeringen, geleerde lessen en succesvolle strategieën kunnen andere bedrijven helpen in de ontwikkeling van een effectieve aanpak. Bedrijven worden aangemoedigd om meer concrete informatie in hun plannen van aanpak op te nemen. Deze analyse geeft een aantal voorbeelden van bedrijven die dat op onderdelen al doen.
- Zorg voor een eigen IMVO-beleid dat omschrijft hoe het bedrijf *due diligence* implementeert
- Zorg dat IMVO leeft bij alle medewerkers binnen het bedrijf, dat zij kennis hebben van het IMVO-beleid en hierbij betrokken worden.
- Geef in het plan van aanpak meer duidelijkheid over het inzicht dat het bedrijf heeft in de keten, zowel wat betreft de leveranciers als de specifieke risico's.
- Zorg voor gedetailleerde omschrijving van de geïdentificeerde potentiële en daadwerkelijke negatieve impacts. Bedrijven moeten de risico's van hun eigen keten in kaart brengen en niet enkel leunen op algemene risicoanalyses.
- Onderzoek welke potentiële negatieve impact het eigen prijs- en inkoopbeleid heeft op de naleving van mensenrechten en arbeidsnormen in de productieketen en ontwikkel beleid om deze risico's te verminderen.
- Meer gedetailleerde omschrijving hoe het bedrijf risico's wil aanpakken:
 - Doelstellingen op korte- lange en middellange termijn.
 - Acties SMART geformuleerd.
- Ontwikkel een aanpak om risico's en daadwerkelijke misstanden in diepere schakels van de productieketen te verminderen. Samenwerking met andere bedrijven en dialoog met (lokale) stakeholders is hierbij essentieel.
- Zorg voor goede stakeholder betrokkenheid in alle fases van *due diligence*.

De maatschappelijke organisaties zullen zich samen met bedrijven en andere partijen binnen TruStone blijven inzetten om verbetering van omstandigheden in de productieketen te realiseren. De maatschappelijke organisaties die deelnemen aan TruStone ondersteunen bedrijven bij het realiseren van hun verplichtingen aangaande IMVO. Daarin geven zij praktische ondersteuning door bijvoorbeeld het faciliteren van risicoanalyses in risicolanden en zij kijken ook kritisch mee met de voortgang die van bedrijven verwacht mag worden. Om daadwerkelijk tot duurzame verbetering te komen is het van belang dat belangrijke spelers – grote marktspelers en overheden waar deze spelers gevestigd zijn – zich inzetten voor een verantwoorde natuursteensector. De maatschappelijke organisaties zullen zich daarom binnen en buiten TruStone blijven inzetten om structurele verbetering na te jagen.

Reactie TruStone secretariaat

Het TruStone secretariaat waardeert de inspanning van maatschappelijke organisaties om tot deze analyse te komen. Het secretariaat wijst erop dat de analyse is gemaakt op basis van publiek beschikbare bronnen. Het secretariaat baseert zijn oordeel daarnaast op informatie die vertrouwelijk is aangeleverd en dat kan in sommige gevallen tot andere conclusies of indrukken leiden.

Bedrijven moeten due diligence stapsgewijs invoeren. Dit jaar was een score van 60% op de due diligence vragenlijst vereist. Een positieve beoordeling door het secretariaat betekent dat bedrijven op schema liggen met het implementeren van de vereisten, niet dat ze al helemaal OESO-conform zijn.

Het secretariaat beoordeelt in redelijkheid en billijkheid. Dat betekent dat het rekening houdt met onder meer de omvang van het bedrijf, de positie in de keten en de ervaring met due diligence. Met name de omvang van het bedrijf is in dit convenant een relevante factor. De meeste aangesloten bedrijven kunnen worden gerekend tot het midden- en kleinbedrijf. Een groot deel zelf tot het kleinbedrijf. Van kleine bedrijven wordt niet dezelfde inspanning verwacht als van grotere bedrijven.

Aan een aantal aanbevelingen is inmiddels door secretariaat en partijen invulling gegeven. Zo zijn het afgelopen jaar workshops verzorgd over stakeholderdialoog en over inkooppraktijken, waar veel bedrijven aan deelnamen. Voor een aantal andere aanbevelingen, zoals het stellen van SMART-doelstellingen, geldt dat veel bedrijven zich hebben aangemeld voor nog op te zetten collectieve projecten. Buiten de invloed van bedrijven om hebben een aantal gezamenlijke risicoanalyses, die voorafgaan aan het opzetten van een collectief project, vertraging opgelopen. Dat is een van de redenen waarom sommige bedrijven nog niet geheel toegekomen zijn aan het concreet formuleren van acties, laat staan aan het evalueren daarvan.

De overige aanbevelingen zal het secretariaat betrekken bij de nieuwe beoordelingsronde, die inmiddels van start is gegaan.